

ISSN 0027-8084
УДК 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XL/1-4

БЕОГРАД
2009

НАШ ЈЕЗИК

Књига XL

Св. 1–4 (2009)

САДРЖАЈ

Мјесто <i>Нашег језика</i> у изучавању српског стандардног језика Поводом XL књиге нове серије (СРЕТО ТАНАСИЋ)	3
---	---

Ч л а н ц и

О слоговној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом српском језику (МИЛКА ИВИЋ)	7
За рационалан прилаз нормирању језика – један пример из српске синтаксе (ЖИВОЈИН СТАНОЈЧИЋ)	9
Творба глаголског прилога прошлог у српском књижевном језику (МИРОСЛАВ НИКОЛИЋ).....	13
Значење и употреба глагола <i>захвалијти</i> (<i>се</i>) (МИЛАН ШИПКА)	25
Придеви и прилози с префиксима <i>ин-</i> и <i>и-</i> (ЂОРЂЕ ОТАШЕВИЋ).....	33
Глаголи с интерфиксом <i>-о/е-</i> у савременом српском језику (ДРАГАНА РАТКОВИЋ).....	43
Темељи модерне српске синтаксе. Једно подсјећање на Ђуру Даничића (СРЕТО ТАНАСИЋ).....	53
О „Нашој пошти“ у <i>Нашем језику</i> (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ).....	61

П р и к а з и

О лингвистици Милке Ивић (ДРАГАНА НАСТАНОВИЋ)	77
Зборник радова Драгу Ћупићу у част (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ).....	81
Књига о речима и речнику. Милица Радовић-Тешић, <i>С речима и речником</i> , Учитељски факултет Универзитета у Београду, 2009, 285 стр. (ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ).....	87

Душка Кликовац, <i>Језик и моћ: огледи из социолингвистике и стилстике</i> , Библиотека XX век : Круг, Београд, 2008, 347 стр. (ИВАНА МАРИНКОВИЋ).....	93
Рекицки речник српско-хрватских глагола Балдура Панцера (СТРАХИЊА СТЕПАНОВ).....	97
Бранислава Јелић, <i>Речник пријошедака Лазе Лазаревића</i> , Нови Сад: Матица српска, 2008 (ИВАНА ЛАЗИЋ-КОЊИК).....	105
Милан Ајдановић, <i>Функционално ошерење суфикса за обележавање особа</i> (ДАНИЈЕЛА СТАНИЋ).....	109
<i>Славистика</i> , Књига XIII, Славистичко друштво Србије, Београд, 2009, 585 стр. (НАТАША МАРКОВИЋ).....	115
<i>Српски језик XIV/1-2</i> , Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Београд, 2009, 778 стр. (МИЛИЦА МАРЈАНОВИЋ).....	121

Прилог

Разговор с академиком Иреном Грицкат (МИЛИЦА РАДОВИЋ-ТЕШИЋ).....	127
---	-----

Библиографија

Наш језик (књ. XXXI-XL) (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ – ДРАГАНА НАСТАНОВИЋ).....	131
--	-----

In memoriam

Ирена Грицкат-Радуловић (19. 1. 1922 – 7. 4. 2009) (ДРАГО ЂУПИЋ).....	147
Један одлазак: Егон Фекете (1931 – 15. март 2009) (СРЕТО ТАНАСИЋ).....	149

МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

О „НАШОЈ ПОШТИ“ У НАШЕМ ЈЕЗИКУ

У раду се анализира садржај пређашње рубрике „Наша пошта“ у часопису *Наш језик*. На основу постављаних питања покушава се утврдити значај постојања једног оваквог одељка за неговање језичке културе.

Кључне речи: „Наша пошта“, *Наш језик*, језичка култура, норма.

1.0. У време после Првог светског рата, када се књижевни језик на Вуковој основици даље развијао и надограђивао, јавила се потреба за гласилом које ће се бавити практичним питањима језичке културе, које ће, заправо, на пријемчив начин решавати „ситнице језикословне“ и на начин разумљив посленицима из различитих културних и научних области расправљати о питањима везаним за језичку норму и језичку правилност. С тим циљем и у ту сврху Лингвистичко друштво у Београду 1932. године покренуло је издавање часописа *Наш језик*, на чијем је челу био Александар Белић, а уређивачки одбор чинили ондашњи стручњаци београдског круга.¹

1.1. Очигледно је да је овај часопис испунио свој задатак јер се издаје и данас. Међутим, концепција његова умногоме се изменила. Уместо некадашњих прилога мањег обима о тада актуалним проблемима језичке културе, правописне и граматичке норме, данас на страницама овога часописа читамо студије, често, и о теоријским проблемима из сфере српског књижевног језика и језичке културе. Може се рећи да се у том погледу часопис развијао, с једне стране, а, с друге, из њега су нестајале рубрике које су знатно доприносиле подизању нивоа језичке културе и које су одражавале интересовање читалачке публике за језичка питања, неговање и развој књижевнојезичког израза. Према запажању Митра Пешикана, дугогодишњег уредника овог часописа, а поводом пола века *Нашег језика*, до ове промене долази „са нарастањем интереса за свестранију научну обраду материје нашег језика, а у новије време и са

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 148005 *Лингвистичка истраживања савременог српског језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

¹ Детаљније о историјату и улози овог часописа в. Стевановић 1973–74: 28–31, Поповић 1973–74: 40–41, Пешикан 1983: 3–5 и Танасић 2007: 1–4.

оподањем интереса сербокroatиста за нормативистику (пре свега, због недо-
вољног уважавања ове гране у нашем друштву)² (Пешикан 1983: 5).

2.0. Рубрика „Наша пошта“, као и рубрика „Језичке поуке“ (в. Игњато-
вић 1973–74: 41–44), плод су бриге, интересовања, запажања и занимања најче-
шће учитеља и професора језика и књижевности, али и оних интелектуалаца
који нису по струци лингвисти, за правилност и чистоту књижевног језика.
Још у првој свесци првог годишта Уредништво је упутило позив читаоцима
да шаљу језичке грешке на које наиђу у књижевним и публицистичким тексто-
вима, а сарадници ће их објашњавати у рубрици „Језичке поуке“ (НЈ I: 28). На
страни 27 исте свеске објављено је и пет питања упућених редакцији, на која
је у следећој свесци одговорено. Тако је, поред „Језичких поука“, формирана
„Наша пошта“² – још једна рубрика у којој се огледа интеракција шире јавно-
сти и лингвистичких стручњака у циљу неговања и изграђивања правилног и
чистог књижевнојезичког израза.

2.1. „Језичке поуке“ су имале дужи век, излазиле су како у предратној се-
рији овога часописа, тако и у послератној, све до књиге XXI/1–2 1975. године.
„Наша пошта“ или „Језичка пошта“ била је стална рубрика у старој серији, док
у новој серији није обновљена у том виду, али су се спорадично појављивали
наслови: „Одговори на питања упућени редакцији“ (НЈ, н. с. VI/7–8: 234–236),
„Одговори читаоцима“ (НЈ, н. с. I/5–6: 241–243; НЈ, н. с. I/7–8: 336–340), „Од-
говори редакцији“ (НЈ, н. с. I/7–8: 336–340), „Одговори уредништва“ (НЈ, н. с.
I/9–10: 375–380; НЈ, н. с. II/1–2; НЈ, н. с. IV/9–10), „Одговор на једно питање“
(НЈ, н. с. XXIV/1–2: 276–277), „Писма уредништву“ (НЈ, н. с. III/1–2: 50–65;
НЈ, н. с. III/2–3: 123–144), „Одговор на стављена питања“ (НЈ, н. с. VI/3–4:
120–122), „Питања и одговори“ (НЈ, н. с. XXII/1–2: 76–78; НЈ, н. с. XXVI/1:
57–58), „Дописи и питања“ (НЈ, н. с. XXVI/4–5: 261–281), „Дискусија и допи-
си“ (НЈ, н. с. XXVII/1–2: 118–124), „Дискусија“ (НЈ, н. с. XXVII/5: 363–365).
Дакле, на овим странама нису била преношена или објашњавана само питања
о валидности појединих језичких појава него и мишљења и запажања чита-
лаца, па је презентована и грађа коју су они сакупили. Са питањима читаоци
често излажу и своје тумачење неке језичке појаве (в. т. 10.0, 10.1).

2.2. Одговоре су прецизно и концизно давали стални сарадници часопи-
са, па су образложења некада била ауторизована. Свој потпис су испод рубрике
„Наша пошта“ у старој серији ставили: Петар Ђорђевић (НЈ I/5, 3/1), Драгутин Ко-
стић (НЈ I/6, II/2, VI/5–6), Радомир Алексић (НЈ I/6, II/1, II/2, II/3, II/4, VI/9–10),
Милош Московљевић (НЈ I/8, III/4, III/9–10, V/5–6), Данило Вушовић (НЈ I/8,
I/9, II/1, II/3, II/4, II/6, II/7, II/8, III/1, III/2, III/3, III/5, III/6, III/7, III/8, IV/2, IV/5,
IV/8, V/3, V/4, V/5–6, V/7–8), Бранко Милетић (II/2, II/5, II/7), Радосав Бошковић
(НЈ V/7–8), Миодраг С. Лалевић (VII/1). У новој серији на питања су као чла-
нови Редакције и сарадници одговарали: Александар Белић (НЈ I/5–6, I/9–10),
Михаило Стевановић (НЈ I/9–10, III/1–2, XXVI/1), Бранислав Милановић (НЈ
III/2–3), Игрутин Стевовић (НЈ II/1–2, IV/3–4), Павле Ивић (НЈ IV/9–10), Свето-
зар Николић (НЈ VI/3–4), Милица Вујанић (НЈ XXI/1–2), Гордана Јовановић (НЈ
XXI/1–2), Митар Пешикан (НЈ XXIII/5, XXIV/1–5, XXV/1–2), Даринка Гортан-
Премк (НЈ XXV/1–2).

² Према речима Редакције: „Овде смо ставили како одговоре на писма тако и на
питања која су нам поштом упућена“ (НЈ I/3: 91).

3.0. Предмет нашега рада биће анализа питања³ постављених Редакцији, као и сагледавање значаја и улоге једне овакве рубрике у неговању и подизању нивоа језичке културе.

3.1. Доста питања стигло је у вези са писаним видом реализације језика, односно са правописом. Ова се питања односе на спојено и одвојено писање речи, односно на ортографска решења писања детерминативних спојева као сложеница или полусложеница:

у *гоштову* или *погоштову* (НЈ I/3: 91); у *главном* или *углавном* (И.: 92); за *час* или *зачас* (НЈ I/7: 224); *ујујуру*, *увече*, *узору* или у *јујуру*, у *вече*, у *зору* (НЈ II/8: 255); „зашто се пише *збогом*, а не *с Богом*, а зашто онда *с друге стране*“ (НЈ I/5: 160); *артилерискојтехнички* или *артилериско-технички*, *војнојтехнички* или *војно-технички* (НЈ II/6: 192).

3.2. У језичкој пракси су честе и недоумице везане за употребу великог и малог почетног слова – каквим почетним словом (и у којим ситуацијама) треба писати нпр.:

називе установа, називе спискова (НЈ I/6: 192); називе књига (НЈ III/5: 158); тела при некој установи, нпр., *Архив Окружног суда* (НЈ IV/2: 64); како треба писати *пријатељу* у реченици „Драги пријатељу, јавите ми ...“ (НЈ VI/7–8: 235); *јуниори* (НЈ I/3: 94); *Београдски гарнизон*, *Бенерал-штабно одељење Министарства војске и морнарице...*, *Командант*, „*до акту бр...*“ или „*до акту Бр...*“ (НЈ I/6: 192); *С К Гласник* или *С. к. гласник* (НЈ II/3: 93); *сунце*, *месец*, *земља* (НЈ II/4: 126 и НЈ II/7: 224); када *Банка* – *банка* (НЈ II/7: 224); *Ветеринарски факултет* или *ветеринарски факултет* (НЈ, н. с. XXII/1–2: 77).

3.3. Има и питања везаних за интерпункцију:

могу ли се употребљавати знаци навода нпр. равноправно са курзивом у насловима и сл. (НЈ II/6: 191); *Наш језик* или „Наш језик“ (НЈ, н. с. III/1–2: 60); који је смисао знака : (НЈ II/6: 192); треба ли писати запету или неки други знак иза *с поштовањем* (НЈ V/3: 96).

3.4. У пракси се јавља и проблем писања скраћеница и обележавања мерних јединица:

како помирити прописане скраћенице за мере и интегритет азбуке, писма; центиметар или сантиметар; висока је 168 см, а има масу 60 кг; цулична храна, обавезује ли нас на такво изражавање закон о мерним јединицама (НЈ, н. с. XXV/1–2: 100–102); писање сложених скраћеница (НЈ, н. с. XXIX/4–5: 264–268).

3.5. Недоумице ствара и правило везано за обележавање алофонских реализација гласова у писаном тексту:

грајски, *вишеграјски* или *градски*, *вишеградски* (НЈ III/5: 158).

³ Редакција је некада наводила постављена питања и одговоре на њих, а некада само одговоре. У првом случају питања смо најчешће парафразирали, а у другом, на основу одговора – реконструисали.

3.6. Проблем представља и транскрипција, нпр.:

Фарадеј (НЈ V/5–6: 188), *Герек* или *Гјерек* (НЈ, н. с. XXIII/1–2: 78), транскрипција пољског *дз*, како транскрибовати руска презимена на *-нин* (НЈ, н. с. XXIII/1–2: 78), транскрипција арбанашких имена (НЈ, н. с. XXVII/5: 363–365).

3.7. До које се мере водило рачуна о култури и манирима писања сведочи и следеће питање упућено Редакцији:

да ли испод рукописног „ш“ треба писати цртицу (НЈ II/7: 222).

4.0. Честа су питања и запажања везана за гласовне алтернације и одступања од њих у стандардном језику и друге фонетске појаве:

непостојано а: када се сугласници раздвајају непостојаним а (НЈ I/6: 192), да ли се везник [sic] „са“ употребљава само пред пискавим гласовима с, з, ж и ш или се употребљава увек? Кола *са коњем* или кола *с коњем* (НЈ I/8: 253), да ли је правилније употребљавати предлог „са“ или „с“ (НЈ II/7: 222), неправилно је у народним говорима (Лика) *чистица* ум. *чисца* и сл. (НЈ I/3: 96); *Мачек* – *Мачека* или *Мачка* (НЈ V/4: 125–129)⁴; прелазак л у о: *руковаоц*, *доносиоц* (НЈ I/4: 126), да ли је допуштено *селски* (НЈ, н. с. III/3–4: 126); алтернација к : ч: *Ђурицин* или *Ђуричин* (НЈ, н. с. XXVI/1: 57–58); алтернација к : ц: у *йачки* или у *йачци*, у *Боки* или у *Боци* (НЈ I/9: 288), *хвала на честийици* или *хвала на честийци*, на *окуки* или на *окуци* (НЈ II/7: 222), *банки* или *банци* (НЈ II/7: 224); асимилације и дисимилације: *разљућен* или *ражљућен* (НЈ II/6: 190), зашто *шйрчайи* ум. *сйрчайи* (НЈ, н. с. I/9–10: 377), „*Ойошца* и то би ваљали признати и у књ. ј. јер та промена није страна лице – лишце и сл.“ (НЈ I/3: 96); упрошћавање сугласничких група: *йрисуйсйво* или *йрисусйво* (НЈ 2/6: 191); јотовање: *освейлење*, *оделење* (НЈ I/4: 126); „Кад се допушта писање и железница, железнички, железничар и жељезница, жељезнички, жељезничар, – прво у подручју ’источног’ (екавског) говора а друго у подручју ’западног’ (ијекавског) – зашто се онда не одобрава и двојако писање: *оделење* (екавски?) и *одељење* (одјељење) него се само ово друго истиче као правилно за оба подручја? Зар то није један и исти случај?“ (НЈ VII/2–3: 85–86); *мњење* или *мнење* (НЈ III/1: 32); подела речи на слоге (НЈ II/4: 125).

5.0. Број питања која се односе на ортоепску норму, тј. акценат, разумљиво је мали, али није занемарљив:

какав акценат има облик генитива именице *Бихаћ* (НЈ I/3: 96); зашто у вокативу *мамо*, *йајшо* има дужина крајњег вокала (НЈ I/6: 191); да ли је правилније именицу *човек* у акузативу акцентовати: *човека* или *човека* (НЈ I/9: 287); какав акценат има реч *књижевност* (НЈ I/9: 288); какав је

⁴ Др Милан Поповић из Слуња се аргументовано прикључује полемици Шурмин–Паунов–Кулијер о томе да ли је боље писати у генитиву: *Мачек* – *Мачека* или *Мачка*. Наводећи бројне примере из живота Слуња и околине, иако није лингвиста, он закључује да „код двосложних презимена с кратким ... нагласком оно е не испада“ (НЈ V/4: 127).

акцент у промени именице *рад* (НЈ II/3: 93); *мђре* или *мђре* (НЈ II/6: 190); *и̑д̑ши̑ина* или *и̑д̑ши̑ина* (НЈ II/8: 256); *Ср̑би* или *Ср̑би* (НЈ IV/8: 256).

6.0. Међу питањима у „Нашој пошти“ забележена су у великом броју и она која припадају ужој области морфологије. Недоумице у вези са облицима деклинације, формирањем множине и исказивањем рода именица, као и конјугације, такође су често биле повод обраћања читалачке публике редакцији *Нашег језика*:

Биша или *Биха* (НЈ I/3: 96); да ли је правилно употребљен ген. мн. именице *сори̑а* – *сори̑а* (НЈ II/7: 221); како гласи датив им. људи (НЈ III/8: 256); да ли је правилно: *келнер*, да платим (НЈ I/3: 95); *Книћанину* или *Книћанине* (НЈ II/4: 125); *Гђилани* или *Гђилане*, *Кочани* или *Кочане*, *Чајлани* или *Чајлане* (НЈ I/8: 252); како гласи ген. мн. им. *месец* (НЈ II/8: 256), *вајира* (НЈ III/3: 96); какви су деклинациони облици топонима *Ужице* (НЈ I/9: 288); да ли се именица *виле* употребљава у нашем књ. ј. у једнини или у мн. (НЈ III/3: 96); да ли је правилна мн. *госи̑ови* (НЈ III/4: 126); ако су именице *фака̑и̑*, *ак̑и̑*, *документи̑* м. рода, да ли су правилни облици мн. *факи̑а*, *ак̑и̑а*, *документи̑а* (НЈ V/3: 95–96); да ли је правилно: Овај ђак добро напредује у *науцима*? (НЈ III/4: 126); ког су рода именице *маши̑ине* и *каре* (НЈ I/9: 287), *глад* (НЈ II/4: 127), *бол* (НЈ III/4: 126); *месец јуни* или *јун* (НЈ III/6: 191); *лонче̑и̑а* или *лонца* (НЈ V/5–6: 187); зашто су именице *војвода*, *судија*, *слуга* и сл. у једнини мушког рода, а у множини женског: *наш војвода*, *наше војводе* (НЈ, н. с. I/9–10: 376); читалац тврди *Миле* – *Мила*, а не *Миле̑и̑а* (НЈ, н. с. III/1–2: 65); „... додељује ову диплому Васић Божидару“ или: „... додељује диплому Васићу Божидару“ (НЈ XXV/1–2: 104);

и̑озива̑и̑е се или *и̑озивље̑и̑е* се (НЈ I/6: 188); застава *се вије* или застава *се вија* (НЈ II/1: 31); *у̑и̑о̑и̑ре̑бљавам*, *у̑живљавам*, *узнемиравам*, *и̑и̑чу̑ђавам*, *загорчавам* или *у̑и̑о̑и̑ре̑бљујем*, *у̑живљујем*, *узнемирујем*, *и̑и̑чу̑ђујем*, *загорчујем* (НЈ II/4: 125); *бри̑ју* или *бри̑јају* (НЈ II/5: 159); *сломи̑ју* или *сломе* (НЈ II/5: 159); *и̑оша̑љем* или *и̑ошљем* (НЈ V/3: 96); како гласи презент од глагола *заврзива̑и̑и* (НЈ II/4: 125); *жва̑и̑а̑и̑и̑–жва̑а̑ем* или *жва̑а̑а̑и̑и̑–жва̑а̑ем* (НЈ II/8: 256); *иза̑и̑и̑⁵–иза̑а̑ем* или *иза̑и̑и̑–иза̑а̑ем* (НЈ V/3: 96); како је имперфективни облик од глагола *у̑и̑осли̑и̑и* (НЈ II/4: 124); *броја̑и̑и̑* или *броји̑и̑и* (НЈ II/3: 94); *јеси̑* или *јеси̑е⁶* (НЈ V/7–8: 256).

6.1. У језичкој пракси проблем представља и компарација придева, придевски вид, заменице, као и прилози. Тако су се у писмима читалаца нашао следећа питања:

сти̑рожи или *сти̑рожи̑и* (НЈ II/2: 63); како гласе компаратив и суперлатив од придева *сти̑рог* (НЈ II/8: 255); компаратив од *чи̑и̑и* (пошто се у народним говорима чује *чи̑и̑и*) (НЈ III/7: 224); „У чланку г. д-ра А. Бе-

⁵ Наставница гимназије у Пожаревцу пита шта је правилно *иза̑и̑и* или *иза̑и̑и*, јер она исправља ученике на *иза̑и̑и*, а по употреби чини јој се и запажа да је облик *иза̑и̑и* стекао грађанско право (НЈ I/6: 190).

⁶ Читалац мисли да је само први облик исправан.

лића (Наш језик, св. 2 стр. 36) стоји 'кад се пробудила национална свест у нашег народа'. Да ли је ово 'у нашега народа' штампарска грешка (место 'у нашем народу'), или треба да се тако каже и зашто?" (НЈ I/6: 188); *кисео куйус* или *кисели куйус* (НЈ II/4: 124);

правилност, употреба и територијална раширеност енклитичког облика *си* (НЈ II/1: 31); каква је разлика између употребе заменица *ишја* и *ишјао* (НЈ II/3: 95); да ли је књижевно *нами*, *вами* (НЈ II/4: 125); како је правилно у *свом граду* или у *свем граду* (НЈ II/4: 125); како гласи ген. мн. зам. *сав* (НЈ III/7: 224); употреба заменице *свој* (НЈ III/2: 64); читалац примећује неправилну употребу присвојне заменице у примеру *Чувајмо наше море* (НЈ III/8: 256);

У Његошевим стиховима „Ко на брдо, ак, и мало, стоји, / Више види но онај под брдом“, *мало* је придев (а не прилог – дијалекатски је употребљен ак. ум. лок.) (НЈ V/5–6: 192); *йогойову* или *йогойово* (НЈ I/8: 253).

7.0. Предмет интересовања су и резултати деривационих процеса, те су честа питања у вези са творбеним уобличењем, затим ваљаношћу, исправношћу и оправданошћу употребе појединих творбених образаца. Неретко се тражи одговор на питање како гласи придев или именица од одређене мотивне речи:

чистјојја или *чистјоћа*, *дослук* или *дослук*, *раденик* или *радник* (НЈ I/1: 27); *шелефонисајји* или *шелефонирајји*, *контјролисатји* или *контјролирајји* (НЈ I/8: 253); *водич* или *водић* (НЈ II/5: 159); *евангелички* или *евангелистички* (НЈ II/6: 191); *Франкојанска* или *Франкојанова* улица (НЈ II/7: 222); *йройисао* (доктор лек болеснику) или *йрејисао* (НЈ II/7: 222); *чийко* или *чийљиво* (НЈ III/7 1935: 224);

да ли је добра реч *изборитји* и према чему је начињена, може ли *йројски* (од *йројша*) (НЈ I/3: 93), *скрозирајји*, *водосјај*, *водосјој* (И.: 94); да ли се члан Црвеног крста може назвати *црвенокрстјани*? (НЈ I/3: 94); како гласи придев од *маса* да ли *масан* (НЈ I/3: 95); „у последње време пише се 'синтаксички' уместо досадашње речи 'синтактички'. Је ли то за наш језик правилно?“ (НЈ, н. с. I/5–6: 243), зашто *ражена* и *ражана*, а не *ражна* главица (НЈ, н. с. I/9–10: 375); читалац предлаже да се придев *омски* треба заменити придевом *омовски* отпор (НЈ, н. с. II/1–2: 58); читалац сматра да је бољи прилог *изречно* од *изрећи*, а не *изрично* од *изрицајји* (НЈ, н. с. III/3–4: 126); „да ли је овај израз [*орјоједисање* < *орјоједисајји*] у складу нашег језика и да ли би се, као такав, могао одомаћити у нашој штампи“ (НЈ, н. с. IV/3–4: 128); читалац изражава сумњу у регуларност деривационог односа: „У св. 1 на стр. 17 пише: властелин – властеоски ... а то је нетачно; него: властелин – властелински властела – властеоски“ (НЈ I/8: 257); „Да ли је облик *свагдан*, који сам запазио и у других писаца из западног дела нашега народа а забележио недавно читајући „Берда“ Шимуновића Динка, бољи и исправнији од *свагда*, како ми овде говоримо и пишемо? Да ли би група *свагда* : *свагдан* могла одговарати групи *вазда* : *ваздан* и показивала случај скраћивања сложеница као у ка-да, та-да где овога наставка није било“ (НЈ VI/1: 169); мора ли се место присвојног придева *йољски*, кад није у вези

с пољем него с Пољацима, да би се избегла двосмисленост, употребити облик *пољачки* (НЈ I/5: 158).

7.1. Нарочито интересовање и коментаре изазива творба етника и кте- тика:

„Имена места, називи установа места и придеви од њих морају се употребљавати онако као их употребљавају мештани, па ако они кажу *вилићки* и *Вилићани* ум. *вилићселски* и *Вилићсељани* од Вилић-Село тако треба говорити“ (НЈ I/6: 191); читалац износи да треба *џанчевски*, а не *џанчевачки* („то би било од Панчевац, а не Панчево, те би гимназија припадала Панчевцима, а не Панчеву“) (НЈ II/2: 60); Како је придев од *Сремчица*: *сремачки*, *сремички* или *сремички* (НЈ II/3: 93); како гласи присвојни придев од *Букурешт*: *букурешки* или *букурешџански* (НЈ V/3: 96); „Од имена села *Лимљани* у Црмници употребљава народ придеве *лимски* и *лински*; у новије време заводи се у званичном језику облик *лимљански*. Молим Наш језик да објасни: који је од ова три облика правилан“ (НЈ VI/7–8: 234); да ли је правилно *зрењанински* или *зрењански* срез (НЈ, н. с. IV/3–4: 120).

8.0. Највише пажње привлачи лексика јер се ту у највећој мери испољавају језичке промене и језички динамизам и огледају све врсте раслојавања језика. С обзиром на то да је она „видљиви слој“ језичког организма, најочљивије су иновације у овом домену, па су читаоци нарочито осетљиви на употребу страних или покрајинских речи. Честа су питања и да ли се нека реч може уопште употребљавати:

може ли *осем* (НЈ I/1: 27), ваља ли у *јесћином* случају (НЈ I/3: 94), да ли је глагол *нишодашићавати* добра реч (НЈ I/3: 93), да ли је исправно *ојонашати* и *ојонашање* (НЈ II/2: 64), да ли је рђаво рећи *улаћени су* (НЈ IV/5: 159), *поднављати се* или *занављати се* (НЈ I/3: 95), вредност речи *богорадија* (НЈ I/5: 160), *ојсушство* или *ојсуштво* или *осуштво* или *дојуси* (НЈ I/6: 191), постоји ли реч *завор* (НЈ II/1: 32), да ли је исправно *исјричати* ум. *извинићи* (НЈ II/1: 32), да ли је *разбољеност* добра реч (НЈ II/4: 124), *зайушач* или *чеј* или *врањ* (НЈ III/4: 126), да ли је исправно *равнајтељ* ум. *директор* (НЈ III/4: 126), да ли су добре речи *распојање* и *ојсјојање* (НЈ, н. с. I/7–8: 336), објасните нам употребу речи *сав*, *цео* и *чишав* (НЈ, н. с. I/7–8: 338), да ли је добро рећи: Тако сам ђак *јрисјодобљава* (НЈ IV/8: 256), правилност речи и израза: *шека* (НЈ III/4: 125), *лубања* или *лобања* (НЈ II/7: 222), *јредујредити* или *јредусресити* (НЈ V/7–8: 256), *садањи* или *садашњи* и сл., *озго*, *оздо* или *одозго* и *одоздо* (читаоцу се чини да би у књижевни језик због рогобатности и економичности требало задржати и оно прво) (НЈ, н. с. III/3–4: 124), да ли је погрешна употреба назива *шочак* за *чесму* (НЈ I/5: 160), којим се лексемама означавају различити родбински односи (НЈ II/4: 126) да ли је *бројни* у значењу *много*, *многобројни* добра реч (НЈ II/4: 126); шта су *јричани* (НЈ I/3: 94), да ли је *акојрем* реч која иде у кв. ј. (НЈ I/30: 94), да ли је *јоруб* исто што и *ивица* (НЈ I/3: 95), читалац износи да је у околини Младеновца чуо гл. *одјујрићи* „мени је то мало необично и, искрено да вам кажем, пара ми уво, рђаво звучи и доста је тврдо за изговор“ (НЈ II/2: 62), да ли је добра реч *засунчићи*, има ли је у народним

говорима у значењу 'облачићи који се згомилавају и румене кад залази сунце' (НЈ II/2: 64), читалац (из Темишвара) који је иначе познавалац румунског језика жели да допринесе расветљавању речи *сџина* коју је М. Московљевић објаснио као 'бачија', а реч је иначе забележена у Баваништу (НЈ V/4: 127–128).

8.1. Читаоци се интересују и за етимологију и значење појединих речи:

ладање (НЈ I/3: 95), *ојок* (острво) (НЈ I/5: 159), *обесиџи* (НЈ I/6: 192), *сујџа* (НЈ I/6: 192), *ормар*, *орман* (НЈ I/6: 192), *кафа*, *кава* (НЈ I/9: 287), *најадан* (НЈ II/1: 32), пупка „*даничкиња*“ (НЈ III/6: 191), *арбиџаран* (НЈ III/7: 224).

8.2. Веома се често читаоци занимају за семантику појединих лексема и разлике у семантичкој вредности одређених лексичких парова:

шта значи: *јаућак*, *ујаучиџи* (НЈ IV/5: 159), придев *џлах* (може ли значити и 'плашљив') (НЈ IV/5: 160), *џорив* (НЈ IV/8: 256), *џостојаџи* ('мало стајати' и *eksistere*) (НЈ I/3: 95), *инџегралан* (НЈ I/9: 288), *сачиниџи* (НЈ II/1: 31), *крабуља* (НЈ II/1: 32), *џредоџба* (НЈ II/3: 94), *ниџан* и *ниџаниџи* (НЈ II/3: 95), значење *nomina agentis* *бриџач* – значи ли и справу и онога који брије (НЈ I/5: 160), да ли придев *џемеџан* значи 'основан' (НЈ II/3: 94), у ком је значењу употребљен гл. *снаџриџи* (НЈ II/5: 124), да ли глаголи *џовраћаџи* и *враћаџи* имају различита значења (НЈ III/1: 32), шта значи *самоседми* – да ли: ја и још седам или ја и још шест (НЈ III/3: 96), да ли *оџерейџиџи* има два значења 'ставити терет на кога' и 'скинути терет са кога' (НЈ I/3: 95), какво је управо значење глаголу *џрилагодиџи* (*се*) и откуд нам је дошао, кад му нема простог глагола (*лагодиџи*) (НЈ V/7: 255), „све чешће се употребљава реч *димничар* у значењу *оџачар*, *purgator caminorum*. Је ли она добра: зар може реч 'димничар', ако је направљена од *димница*, значити *онога иџио чистџи димњаке?*“ (НЈ V/7–8: 254), разлика између *због* и *ради* (НЈ I/3: 94), разлика између *оџеџаџи* и *оџеџчиџи* (НЈ I/6: 191), разлика између *одбраниџи* и *обраниџи* (НЈ II/2: 63), разлика између *различан*, *различџи* и *разни* (НЈ II/3: 95), разлика између *одушевљена* створења и *одуховљена* створења (НЈ II/7: 224), разлика између *надоџуниџи* и *надокнадџи* и *доџуниџи* и *накнадџи* (НЈ II/1: 32), разлика између *џоџицењаџи* и *ниџодаџиџаџи* (НЈ V/7–8: 256), да ли реч *суџиџан* значи само 'излишан' или може значити 'много' у појачаном смислу (НЈ I/8: 256), каква је вредност глагола *џоџримџи* (НЈ II/1: 31), да ли *џрезрење* и *џрезирање* имају исто значење (НЈ V/4: 128), да ли су *џринудиџи* и *џримораџи* синоними (НЈ I/3: 94).

8.3. Предмет интересовања јесте и семантика стихова и неких конструкција, као:

Молим да ми објасните како треба разумети познате стихове из народне песме „Кнежева вечера“ – оно што Милош каже кнезу Лазару с алузијом на Вука: Невјера ти сједи уз кољено, испод скута пије вино ладно... Да ли то значи: *из џоџаје*, *џодмукло* (*исџод мукла* или *из џодмукла?*) (НЈ III/1: 31), да ли реченица *Преџреденостџ условљава инџтелигенџију*

може значити: 'Препређеност има за услов интелигенцију' или, ако то не може значити, шта значи? (НЈ VII/1: 32).

8.4. Поред ових „практичних питања“ читаоце заокупљају и општа питања, попут онога шта нам омогућава да тумачимо значење речи (НЈ I/3: 95) или шта су то индивидуалне речи (НЈ, н. с. XXIII/1–2: 76).

8.5. С обзиром на некадашње српско-хрватско језичко заједништво, читаоце је занимала и припадност појединих фонетских и лексичких ликова одређеној варијанти некадашњег заједничког стандарда:

васијишање, одгој и одгоја (НЈ I/6: 189), *йачка, йачан или йочка, йочан* (НЈ II/3: 93), *веројайтан или веровайтан* (НЈ II/4: 126), *ојшии* или *ојћи* (НЈ V/7–8: 256).

8.6. Бројна питања упућена Редакцији односе се и на статус, вредност и употребу појединих лексема страног порекла, али и на исправност појединих творбених образаца преузетих из страних језика и нормативну вредност тако насталих лексема од домаћих елемената, као:

да ли може реч *йушица* ум. *цигаршииц* (НЈ I/3: 92), *цџ* или *цџь* (НЈ I/3: 93), да ли је добар назив *борна кола* (НЈ I/3: 95), да ли реч *брзојав* треба узимати у значењу 'депеша, телеграм' и зашто (НЈ I/5: 159), читалац предлаже речи за муштиклу *йушаљка* (најзгоднија), *йушица* (НЈ I/5: 160), „У НЈ I, св. 3, стр. 89 место германизма 'безодвљачно' препоручује се 'без одгањања', 'без одлагања'. Зар не би било добро и *неодложно*?“ (НЈ I/8: 253), да ли је добра сложеница *знайишељан* (НЈ II/1: 32), да ли је исправно рећи *налагайи*, *наложйи* (НЈ II/6: 191).

8.7. Пуристичке ставове међу читаоцима можемо илустровати следећим дописом:

У 1. свесци часописа „Наш језик“, у чланку г. Московљевића налазе се ове стране речи: „*йринцијски, грујисаји, кайгеорије, елементи, йройагајор, негајиван, лекйира, организација, диференцијалан*“. Зар се неке од њих, без имало штете по смисао, не би могле заменити каквом народном речи, ма и провинцијализмом: начелно, скупити (сабрати, збрати), врсте, саставни делови (саставци), штиво, устројство? Има ли часопис за своју сврху и чишћење језика од страних речи? (НЈ I/4: 127).

8.8. С обзиром на различите путеве адаптације и на различит степен адаптираности, у језичкој пракси се срећу дублетни облици лексема страног порекла. Читаоце често интересује чему треба дати предност, нпр.:

ормар или *орман* (НЈ I/6: 192), *кафа* или *кава* (НЈ I/9: 287), *лаворов* венац или *ловоров* венац (НЈ II/7: 222), *кашкаваљ* или *качкаваљ* (НЈ II/6: 190), *куфер* или *кофер* (НЈ II/6: 191), *Шлеска* или *Шљонск* (НЈ XXIV/1–2: 276–277), *генерал* или *ђенерал* (НЈ V/3: 96), *милионер* или *милионар* (НЈ II/3: 95), улица Тадеуша *Кошћушког* или *Кошћушка* (НЈ, н. с. XXI–II/1–2: 78).

8.9. О ауторитету који је Редакција овог часописа имала у процесу учвршћивања и неговања језичке норме сведочи и низ питања у свесци 5–6 V књиге НЈ старе серије. Наиме, ова се питања односе на нормирање научне терминологије. Од Редакције се очекује да разреши дилему у избору термилошких јединица. Стручњаци се при том колебају између једночланог и двочланог термина или термина домаћег и страног порекла:

ишириџусна лампа или *грејало* (Ово се односи на ону лампу коју употребљавамо у физичким и хемијским лабораторијумима. Да ли би можда било добро да се каже грејалица) (186), *џибра* или *ком* (187), неки оспоравају реч „дувар“ ... па предлажу да се каже место: „низ дуварове суда“ – „низ стене суда“ (187), *ајтермана* и *дијајтермана* тела или *ајтермана* и *дијајтермана* тела (187), *куваџи* или *кухаџи* (187), *цилиндричан суд* или *ваљкаџи суд* (187), *казан* или *коџао* (187), парни *цилиндар* или парни *ваљак* (Можда би боље било да се каже „парна стублина“) (187), *каџи* или *ремен* (187), *елиса* или *џројелер* (187), *орман* или *ормар* (187), *лампа* или *свеџиљка* (187), *џаниљика* или *врџца* (пантљика од хартије код Морзеовог апарата, можда „трака од хартије“) (187), да ли ваља „одговарајући ликови“ (187), уместо *харџиџа* можда је боље *џаџир* (187), уместо „мрежица“ (у оку) да ли треба „мрежица“ или „мрежњача“ или „ретина“ (187), да ли „паоци“ и то је словенаска реч (187), *добош* или *бубањ* (188), да ли: „...приликом путовања у одређеном географском правцу“ или би требало рећи „смјеру“, „јер географски правци не постоје“ како неки веле (188), *џиџбар* или *јаниџар* (188), да ли „у овом случају“ и је ли то германизам или „у овој згоди“ (188), *џиџањол* или *сџаниол* (188), уместо: „ну у сваком случају електромагнет се може намагнетисати...“ мора ли бити: „ну у свакој згоди...“ (188), *анкер* или *коџва* (188), *добош-анкер* или *коџва* у облику *бубња* или *бубањ* (188), *џасџер* или *џиџкало* ... Можда је добро да се каже „кључ“, како то понекад и Немци називају (188), да ли је могуће рећи: „сахатни механизам“ и је ли сахат славенска или маџарска реч (188), *калем* или *увојница* ... Да ли би се могло рећи: „завојница изоловане жице“ (188), је ли добра реч *лискун* (НЈ 5/5–6: 189), ми у геологији немамо друге речи, док на Загребачком универзитету говоре „џиџац“ (188), *на увџу* или *на уџу* (189), *варничак* или *искриџије* (188), неки веле не ваља „месинг“ (– Па како онда, кад немамо речи за легуру месинг у нашем језику) (188).

9.0. У писмима и дописима читалаца нашао се велики број питања која припадају синтаксичком нивоу реализације језика. Забележена су питања која се односе на употребу падежних облика, односно предлошко-падежних конструкција:

Може ли се рећи ... „*Позивнице се могу добити у школске уџраве?*“ (НЈ I/1: 27), да ли уз негацију мора стајати генитив (НЈ I/3: 93, НЈ I/3: 94), на часу немачког језика (преко радија), вели наставник овако: „*Код уласка Антонија у Ајџену, Ајџенани му понуде да се ожени са Минервом*“ (НЈ I/4: 126), у новинама читамо често: „*нестало дете*“, „*нестало човек*“, „*не-стао новац*“ итд.; зар није правилније казати „*нестало детета, човека, новца...*“ (НЈ I/6: 188), зар није правилно путујем у Београд, јер путујем за Београд за Сарајлију значило би путујем у место које је за Београдом

(НЈ V/7–8: 256), да ли је правилније рећи „позивате се да положите на касу ове Управе“ или „позивате се да положите на каси ове Управе“ (НЈ I/6: 188), је ли добро речено *могу ли вас назвајти телефоном* (НЈ II/5: 159), да ли се треба захвалити *на нечем* или *за нештио* (НЈ I/8: 253), да ли је исправно *у вези вашег њисма* (НЈ V/3: 96), *џримљено на знање*, *у акџа* или *џримљено к знању*, *у акџа* или *џримљено на знању*, *у акџа* (НЈ VI/9–10: 270), *сџозивом на вашу молбу* или *џозивом на вашу молбу*; *с џозивом на број овога акџа* или *џозивом на број овога акџа* (НЈ VI/9–10: 270), *у вези ваше молбе* или *у вези с вашом молбом* (НЈ VI/9–10: 270), *у одговору на вашу молбу* или *у одговору на вашу молбу* (НЈ VI/9–10: 270), *обрајџила се овом Минисџарсџиву с молбом* или *обрајџила се овом Минисџарсџиву молбом* (НЈ VI/9–10: 270), често се у књигама налази израз: *обзиром на те околности* (НЈ I/4: 126), *обзиром* или *с обзиром* (НЈ III/1: 32), *с обзиром на изнејџе чињенице* или *обзиром на изнејџе чињенице* (НЈ VI/9–10: 270), *идем на Инсџијџуџи* или *идем у Инсџијџуџи* (НЈ, н. с. III/1–2: 60).

9.1. У језичкој пракси недоумице се јављају и код распореда енклитика, конгруенције, деагентизовања, рекције, употребе везника, о чему сведоче следећа питања:

показао се је или показао је се (НЈ I/6: 192), да ли је правилно *брод вије засџаву* (НЈ II/1: 31), да ли је исправно *Кад се деџу џере* (НЈ II/3: 94), да ли је правилно узимати обавезу *џошџо* у узрочном значењу (НЈ II/3: 95), читалац поставља питање у вези са употребом гл. *џребайџи* и речима *уџркос* и *усџркос* (НЈ II/4: 128), да ли се глагол *лагайџи* може употребљавати и са објектом и без објекта (НЈ III/2: 64), читаоцу се због елизације чини да је неправилно *џа ће јој ум. џа ће јој рећи* (НЈ III/8: 256), да ли је правилно *Злочинца се није могло ухајсџити* (НЈ IV/2: 63), наводе се примери неправилне употребе везника *да* уместо узрочних везника *зашџо*, *шџо*. Да ли треба писати у тим и сличним случајевима *да* или *шџо*? (НЈ V/3: 93–94), да ли предлог „за“ треба употребити у оваквим случајевима: „Производња је за последње тромесечје порасла за 5 одсто“ – или је боље (можда чак обавезно) „... порасла 5 одсто“ (НЈ XXV/1–2: 104), „Читајуџи с пријатељем једним занимљиву биографију Симе Милуџиновиџа ’Наш највеџи романтичар прошлога века’ у последњој свесци ’XX-ог века’, застали смо над једном фразом у којој осеџамо да нешто није сасвим у складу с ’духом’ наше синтаксе, али не знамо тачно у чему је то. Стога молимо да нам објасните: шта је то што се противи нашем, а можда ће и нашем језичком осеџању? Та реченица на стр. 535 гласи: *Судбина свих особењака увек га је коснула, не џримеџивши никада да други оџажају џо истџо на џему*“ (НЈ VII/1: 29), Да ли је правилно слагање речи у оваквој реченици: „Веџина џених другаџица тако говоре или тако говори“ (НЈ VII/4: 125); (двострука) неџација (НЈ, н. с. I/5–6: 241).

10.0. Честе недоумице за које се разрешење тражило на страницама ове рубрике односе се на синтаксичку исправност појединих конструкција и везничких спојева, што је неодвојиво од њихове стилске вредности:

да ли је исправно *зайто јер* (НЈ I/3: 94, НЈ III/4: 126), каже се *џим ѓре*, а не *џим ѓре, јер* (НЈ I/5: 160), да ли је исправно *Не видиш ли зар* (НЈ II/4: 125), Мама ми је рекла *да нека идем купити брашна, јер да она не може*. Да ли је исправно? (НЈ III/4: 126), у *Бајиној Башџи 16 новембра 1938* или *Бајина Башџа, 16 новембар 1938* (НЈ VI/7–8: 235), *фирма Пејшар Павловић и Ко из Ниша* или *фирма Пејшар Павловић и Ко, Ниш* (НЈ VI/9–10: 270), Гимнастички савез, али – Кошарка савез, Одбојка савез. Зар то није погрешно? (НЈ, н. с. I/7–8: 339).

10.1. Такође се тражи суд о оправданости употребе и стилској вредности неких речи и израза, од којих су многи везани за одређене функционалне стилове и домене употребе језика, нпр., за административни стил или за бирократску употребу језика:

да ли је израз „*живо биће*“ плеоназам (НЈ I/8: 251), често сам наилазио на *истио, истиа* и смислу заменице немачког *der – die – dossilbe*. Да ли је то исправно (НЈ I/8: 253), да ли је исправно он *ни не* помишља на то (НЈ II/1: 32), да ли је исправно речено: Код нас је скупо, али ипак солидно? (НЈ I/8: 256), да ли је правилно *џоврајак* новца (НЈ III/1: 32), да ли је исправан израз *џримџи на знање* (НЈ III/1: 32), да ли је добро *џражњаваџи* нпр. трговину (НЈ III/7 1935: 224), да ли је исправно *с џим да ми враџиџе* (НЈ III/7: 224), читалац се буну против прилога *као* јер му се чини да има „увек неки непоуздан, двоумен, сумњив, омашне улоге снажнијег одређивања појам“ па га зато не употребљава (НЈ III/9–10: 292), да ли је исправно *најџрви, најзадњи и унуџри* (НЈ, н. с. III/3–4: 126), да ли је правилно рећи: *По џом џиџању* или *џо џом џредмеџу* није ништа рађено; изјава *џо џом џиџању* (НЈ VII/4: 124), кад пишемо „СР Србија ван покрајина“ (како стоји у Уставу), или „СР Србија без покрајина“ (како у последње време преовладава у средствима информисања) (НЈ, н. с. XXV/1–2: 104), Молимо Вас да за потребе телевизијске емисије „Недељно поподне“ објасните фразу „да заживи подруштљавање стваралаштва“ (НЈ, н. с. XXV/1–2: 105) и „анализирати појаву на друштвено-политичкој равни“ (НЈ, н. с. XXV/1–2: 106).

11.0. На странама ове рубрике читаоцима се пружала прилика да питања о литератури (граматикама) (НЈ I/3: 93), похвале концепцију рубрике и часописа (НЈ III/9–10: 292), укажу на њихов значај (нпр. др М. Перковић, директор гимназије у Панчеву) (НЈ II/9–10: 285–288), изнесу неке своје утиске, запажања и размишљања о неким језичким појавама, нпр.:

речима тека, сатница, бол–боли (Иван Вечерина, НЈ III/5: 158); „... Али реч *џодвукао–џодџриџао* апсолутно *не може и несме* да се употреби, ако који извештај вели да је *говорник у своме говору* нарочито хтео нешто да истакне или нагласи. Био би и несмисао да *говорник у ваздуху џодвлачи своје мисли*. Зато налазимо, да је боља, логичнија и народскија реч *нагласио* или у своме говору *истиџао* него буквалан превод с немачког *џоџџриџао* или *џодвукао*. Цео се свет меша у наше лекарске послове, па се ето и ја, као лекар, усудих да се плетем у ваше стручне ствари са једином жељом да чистимо наш лепо језик од разних уродица и новота-

рија“ (Београд, др В. Кујунџић, НЈ IV/1: 32), читалац Владета М. Милетић истиче да и у говору има интерпункције – гестови, мимика (НЈ, н. с. III/1–2: 60), писмо лектора Срђе Петровића о теми новинар и језик (НЈ, н. с. XV/ 3–4: 221–249) и реаговање Уредништва (249–255).

11.1. Читаоци су, такође, у својим дописима имали прилике да изнесу своје ставове о неговању језика и језичкој правилности, као и да укажу на домене у којима су неопходне интервенције да би се одржао задовољавајући ниво језичке културе:

Др Д. Аранђеловић примећује да „кварења долазе већином из штампе и литературе изван Београда (ма да, наравно, много греше против језика и београдске писци) (НЈ IV/2: 63–64); „Кад видим из новина и из примера који се у Вашој рубрици ‘Језичке поуке’, наводе, како се страшно пише и језик квари, онда се питам: има ли могућности да се покрене једна ефикаснија акција против кварења нашега језика?“ (НЈ IV/2: 64); читалац предлаже да се уместо укидања цензуре језика филмских превода (у Загребу се власници биоскопа залажу за то) она појача. Одговор добија од Милана Димовића, вишег саветника Министарства просвете, члана Комисије за преглед филмова – он је, наиме, погођен тврђом да је језик филмских текстова *сипрашан* и *да вређа ухо* (НЈ IV/3: 95–96), „Уместо да утврђујемо кривицу за рогобатне називе занимања датих у ‘Предлогу пописа занимања за која треба организовати средње усмерено образовање у СР Србији’, мимо духа нашег језика, реците како је требало поступити да до тога не дође?“ (НЈ XXIII/5: 226), „Да ли је ово први раскорак науке и праксе у области језика?“ (НЈ XXIII/5: 226), „Ко треба да учини први корак сарадњи Института за српскохрватски језик и других области јавног и привредног живота, будући да је језик присутан у свим порам друштва?“ (НЈ XXIII/5: 226), „Како би сарадња између науке и других токова живота могла да буде ефикаснија и правовременија? Заправо, како спречити овакве и сличне појаве“ (НЈ XXIII/5: 227).

12. Према овој рубрици можемо пратити и који су све слојеви и из којих крајева читалачка публика овог гласила:

Ст. Б. Сарајево, Р. П. Тузла, Бут В. Загреб, Београд, Р. Сим. Врање, Др. М. П. Слуњ (НЈ I/3), Београд (НЈ I/5), Бенковац, наставница гимназије у Пожаревцу, Призрен, Београд, Царево Село (НЈ I/6), Скопље, Беочин (НЈ I/8), Нови Сад, Сарајево, учитељ – Нови Београд, Ст. Сивац (НЈ I/9), Земун, Београд (НЈ II/1), професор из Панчева, Београд (НЈ II/2), Умка, Београд, Тузла, Дарувар, Бања Лука (НЈ II/3), Београд, Врњачка Бања, Босанска Градишка, Нови Сад (НЈ II/4), Младеновац, Скопље (НЈ II/5), Београд, Бања Лука (НЈ II/6), Београд, Бања Лука, Нови Сад (НЈ II/7), Нови Сад (НЈ II/8), Сињ, Вршац (НЈ III/1), Звечан (НЈ III/2), Битољ, Земун (НЈ III/3), Сушак (НЈ III/4), Сарајево, Сушак (НЈ III/5), Бијељина, Сарајево (НЈ III/6), Сињ (НЈ III/7), Љубљана (НЈ III/8), Смедерево (НЈ III/9–10), Београд (НЈ IV/1), Љубљана, Београд (НЈ IV/2), Панчево (НЈ IV/4), Скопље (НЈ IV/8), Д. Аранђеловић, проф. универзитета, Београд, (НЈ V/3), др Милан Поповић, Слуњ, Темишвар, Божидар Мареквић (НЈ

V4), Б. Ђ. професор, Ђ. Ј. Пљевља (НЈ V/5–6), М. С. Карловац, М. Ш. Сарајево (НЈ V/7–8), Лимљани, Бајина Башта, Сарајево (НЈ V/7–8), Београд (НЈ V/7–8), Београд (НЈ VII/1), Петровград (НЈ VII/4), Београд (НЈ XV/3–4), Видан Јовановић, учитељ из Ниша (НЈ XXV/1–2).

13.0. Питања читалаца подстакла су водеће лингвистичке стручњаке тога времена да напишу радове и осветле поједине језичке недоумице, открију узрок колебања или грешке у језичкој пракси и дају препоруку за правилну употребу. Тако се у одговорима на питања у 2. свесци I годишта на питање о употреби предлога у са генитивом најављује чланак Бранка Милетића о том problemu, а њега налазимо у 4. свесци на странама 112–115. Такви су прилози: „Правобранилаштво или правобраниоштво“ Д. Костића (НЈ I/1: 15–17), чланак „Откад и откако“ истог аутора (НЈ I/3: 82–84), као и „Преудешавање грчко-латинских речи на -ium (-ion)“ (НЈ I/5: 149–154). Такође у чланку „Око изговора и писања неких туђих речи“ (НЈ I/9: 268–272) Драгутин Костић разрешава недоумицу читаоца о томе да ли је правилно Вавилон или Бабилон, Гаврило или Габријел итд. Милош Московљевић у раду „Лекар и лечник“ осветљава разлику између ових лексема (НЈ I/6: 171–173), док Р. Алексић покушава да расветли употребу прилошких израза у чланку „Помоћу и с помоћу“ (НЈ I/8: 241–242). Да ли је правилније рећи *хвала леја* или *хвала лејо* објашњава Д. Вушовић (НЈ II/3: 81–84), а у НЈ II/5: 140–145 на захтев читаоца тумачи неколико речи у чланку „Речи: васељена, васиона и васалена, њихова употреба, значење и порекло“, затим одговара на питање о значењу неких стихова у народним песмама (НЈ II/8: 214–215). Исти аутор расветљава порекло и значење речи *колач*, нарочито са освртом на њено значење у стиховима: „Све ми кулаш на *колаче* скаче?“ (НЈ II/8: 241–246). У напису „Незнани јунак“ (НЈ II/4: 100–102) А. Белић одговара на писмо читаоца да ли је правилно „незнани“ или „непознати јунак“. Под насловом „Мало стилистике“ Уредништво објашњава заинтересованом читаоцу да су исправне конструкције „cene нашој гуменој обући“ и „наше цене гумене обуће“, али да им је смисао различит (НЈ II/5: 154).

13.1. Такође су драгоцени и дописи читалаца у новијим бројевима у којима се излаже грађа: „Негаџија уз инфинитив и речцу ДА и презент“ (Милорад Ђирковић, НЈ XXVI/4–5: 261–263), „Око алтернативне употребе двају облика у другом делу сложеног футура“ (Вида Стевановић НЈ XXVII/1–2: 118–124), „Још о часу и сату“⁷ (писмо једног читаоца, инж. Томислав Илић, Крушевац, НЈ XXVII/1–2: 118–124).

13.2. Некада је било потребно о неким питањима писати још. Тако, надовезујући се на питање и одговор из „Наше поште“, Т. Маретић износи своје „Примједбе“ на тумачење речи *ладање* (НЈ I/6: 166–168) или у НЈ I/7: 210–212 М. Московљевић наставља одговор на питање „Још о глаголу *несџаити*“. Затим под насловом „О акценатским облицима: човѐка, човѐку...“ (НЈ II/2: 53–55) Д. Вушовић скреће пажњу на овај прозодијски проблем јер и поред одговора у „Нашој пошти“ (I/9: 287) у листу Политика од 20. V 1934, наводи се као једино исправни акценатски лик *човѐка*.

14.0. Примећујемо да је Редакција овога часописа давала решења различитих питања из оба вида реализације језика, као и из свих језичких нивоа. Можемо рећи да су данас попуњене празнине које се тичу нормативне литера-

⁷ Након текста Мирослава Кравара „Око сата и часа“ (НЈ XXVII/1–2: 125–129).

туре, јер су после Белићевих правописа, уследили Матићини правописи (1960, 1993, 1997. и даље), али и правописи других аутора (Р. Симића, М. Дешића, као и велики број школских издања разних издавача, у чију се поузданост не смемо увек уздати). Наша нормативистика се може похвалити и већим бројем приручника у којима се на научно-популарни начин обрађују правописна и граматичка питања код којих се јављају колебања у језичкој пракси: Иван Клајн, *Речник језичких недоумица* (десетак поновљених и допуњених издања од 1981, као и електронско), П. Ивић, И. Клајн, М. Пешикан, Б. Брборић, *Српски језички приручник* (1991, 2004), Е. Фекете, Д. Ђупић, Б. Терзић, *Слово о језику I* (1996) и II (2002), Д. Ђупић, Е. Фекете, Б. Терзић, *Српски језички саветник* (2005), Егон Фекете, *Језичке доумице I* (2002) и II (2008), Рада Стијковић, *Српски језик: норма и њакса: њрилози њисаној и говорној комуникацији* (2009). Такође су улогу некадашњих рубрика *Нашег језика* преузели и тиражнији и престижнији дневни листови и недељници, попут *Полићике*, увођењем рубрика које нуде одговоре на бројна практична граматичка питања и питања језичке културе, као и Матићин часопис *Језик данас*.

14.1. У овим приручницима заинтересовани могу наћи одговоре на бројна правописна и граматичка питања. Међутим, свим овим правописима и приручницима није покривен један битан сегмент, за који се показало да постоји највеће интересовање, а то је лексика. Избор лексике је врло осетљиво питање с обзиром на то да се у њој огледа творачка снага језика, али и његова стабилност. За говорнике је веома важно какав став да заузму према позајмљеницама, неологизмима. О употребној вредности лексема податке налазимо у речницима, а по исцрпности и свеобухватности информација предњачи *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, чија је израда у току, па податке о многим речима не можемо наћи.

15. Савремене технологије модерним установама, као што је и Институт за српски језик, нуде могућност да се у оквиру сајта направи презентација језичких недоумица, али и да се заинтересованима остави могућност да овим путем постављају питања. На основу њих може се направити рубрика која ће садржати најчешће постављана питања и исцрпне одговоре (FAQ – frequently asked questions), али ће се корисницима пружати и одговор на свако појединачно питање (Милорадовић 2004: 179).

16. Постојање једне овакве рубрике⁸ корисно је јер се често у правописним и језичким приручницима не налазе одговори за све тешкоће са којима се срећу образовани говорници, као и они високостручни – лектори и професори српског језика. Слањем питања са конкретним примером, они решење добијају од најпозванијих посленика језичке науке. Да за тим и данас има потребе, потврђују бројни телефонски позиви у којима заинтересовани од сарадника Института за српски језик траже језичке савете. Преко ове рубрике решења таквих питања постала би доступна свима.

⁸ Овакав став је изнет и о рубрици „Језичке поуке“: „Ова корисна рубрика [„Језичке поуке“] доприносила је да *Наш језик* буде привлачан међу учитељима и наставницима у школи, али и у новинским и другим издавачким кућама и међу свима оним који су водили рачуна о чистоти и љепоти свога језичког израза. С временом су се сличне рубрике почеле појављивати у дневним и недељним листовима, па је ова рубрика изгубила један број читалаца, али би вриједило размислити о томе да она буде опет враћена, можда у нешто другачијој форми. То је посебно постало актуелно данас, након што је престао да излази часопис за језичку културу *Језик данас*“ (Танасић 2007: 2).

ЛИТЕРАТУРА

- Игњатовић 1973–74: Душанка Игњатовић, О сталној рубрици „Језичке поуке“ у Нашем језику, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 41–44.
- Милорадовићи 2004: Ненад Милорадовић и Софија Милорадовић, Сугестије за израду Web сајта Института за српски језик САНУ, *Наш језик* XXXIV/1–4, Београд, 175–181.
- Пешикан 1983: Митар Пешикан, Пола века од покретања „Нашег језика“, *Наш језик* XXVI/1, Београд, 3–5.
- Поповић 1973–74: Љубомир Поповић, Наш језик, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 40–41.
- Стевановић 1973–1974: Михаило Стевановић, Оснивање часописа и њихов карактер – пре II светског рата и за 10 послератних година, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 23–31.
- Танасић 2007: Срето Танасић, Два наша јубилеја, *Наш језик* XXXVIII/1–4, Београд, 2007, 1–4.

Резюме

Марина Спасоевич

О „НАШЕЈ ПОЧТЕ“ В НАШЕМ ЯЗЫКЕ

В настоящей работе анализируется содержание прежней рубрики „Наша почта“ в журнале *Наш језик*. Эта рубрика была постоянной в прежней, довоенной серии данного журнала, в то время как в новой серии она встречается спорадически под другими заглавиями. Имеющийся материал, касающийся корреспонденции с читателями, распределялся по тематике, к которой она относится. Исходя из разнородности заданных вопросов и читателями предложенных решений, касающихся вопросов языковой культуры, автор указывает на значение наличия такого журнального отдела, цель которого повышение культуры речи.